

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር
የመንግስት የልማት ድርጅቶች አስተዳደር ባለስልጣን

መመሪያ ቁጥር 173/2017
የልማት ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ አጠቃቀም መመሪያ

መጋቢት 2017 ዓ.ም

አዲስ አበባ

የልማት ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ አጠቃቀም መመሪያ ቁጥር 173/2017

የመንግስት ልማት ድርጅቶች አስተዳደር ባለስልጣን በከተማ አስተዳደሩ ስር የሚገኙ የመንግስት የልማት ድርጅቶች ላይ ደረጃውን የጠበቀ ክትትልና ቁጥጥር በማድረግ የፋይናንስ ስርዓታቸውን ጤናማነት በማረጋገጥ የገበያ ክፍተትና የልማት ድርጅቶች የሚያጋጥማቸውን ችግሮችን መፍታት የሚያስችል ስርዓት መዘርጋት አስፈላጊ በመሆኑ፤

ከመንግስት የልማት ድርጅቶች የተጣራ ትርፍና ከተለያዩ የገቢ ምንጮች የሚገኘውን ሃብት በተጠና፤ በታቀደና በተደራጀ መንገድ ጥቅም ላይ እንዲውል በማድረግ የከተማ አስተዳደሩን ሁለንተናዊ ልማት ማፋጠን፤ የልማት ድርጅቶችን ዘላቂነት እና ትርፋማነት ማረጋገጥ አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

የከተማ አስተዳደሩ በልማት ድርጅቶች ላይ ያለውን የባለቤትነት መብት ማረጋገጥ እንዲሁም የልማት ድርጅቶች ከተጣራው ትርፍ ውስጥ በየዓመቱ ለከተማ አስተዳደሩ ፈሰስ ሊያደረጉ የሚገባውን መጠን መወሰን አስፈላጊ በመሆኑ፤

የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመንግሥት የልማት ድርጅቶች አስተዳደር ባለሥልጣን በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የልማት ድርጅቶች የሚመሩበትን ሁኔታ እንደገና ለመወሰን በወጣው ደንብ ቁጥር 159/2016 አንቀጽ 28 ፣ 29 እና 57 መሰረት ይህንን መመሪያ አውጥቷል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌ

1. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ “የልማት ድርጅቶች አስተዳደር የትርፍ ድርሻ አጠቃቀም መመሪያ ቁጥር 173/2017” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ መመሪያ ውስጥ፡

- 1) “ከተማ” ማለት የአዲስ አበባ ከተማ ነው፤
- 2) “ከተማ አስተዳደር” ማለት የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ነው፤

- 3) “ደንብ” ማለት የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የልማት ድርጅቶች የሚመሩበትን ሁኔታ እንደገና ለመወሰን የወጣ ደንብ ቁጥር 159/2016 ነው፤
- 4) “አዲተር” ማለት በደንቡ አንቀጽ 32 መሰረት የልማት ድርጅትን ሂሳብ እንዲመረምር የተፈቀደለት የተፈጥሮ ሰው ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው፤
- 5) “የተጣራ ትርፍ” ማለት የሥራ ማስኬጃ እና ከአጠቃላይ ገቢው ታክስን ወይም ግብርን፣ ወለድና የእርጅና ተቀናሽን ጨምሮ ሌሎች ክፍያዎች ከተቀነሱ በኋላ የሚገኝ የልማት ድርጅቱ ትርፍ ነው፤
- 6) “የተጣራ ገቢ” ማለት በበጀት ዓመቱ ውስጥ ገቢ የሆነ ገንዘብና ልዩ ልዩ ክፍያዎችን እንደ ስራ ማስኬጃ፣ ደመወዝ፣ የጡረታ መዋጮ እና ለታክስ ወጪ ሆኖ የተጣራ ቀሪ ሂሳብ ማለት ነው፤
- 7) “ትርፍ ድርሻ” ማለት ከልማት ድርጅቶች የተጣራ ትርፍ ላይ ተቀንሶ ወደ ህጋዊ መጠባበቂያ ሂሳብ የሚገባ፣ ሌሎች ሂሳቦች እና የመንግስት ትርፍ ድርሻ ተከፍሎ ለልማት ድርጅቶች የሚቀረው ትርፍ ገንዘብ ነው፤
- 8) “ሰው” ማለት ማንኛውም የተፈጥሮ ሰው ወይም የህግ ሰውነት ያለው አካል ነው፤
- 9) በዚህ መመሪያ ውስጥ በወንድ ፆታ የተደነገገው የሴትንም ፆታ ያካትታል፡፡
- 10) በደንብ ቁጥር 159/16 ትርጉም የተሰጣቸው ቃላት ወይም ሃረጎች ለዚህ መመሪያም ተመሳሳይ ፍቺ የሚኖራቸው ይሆናል።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ መመሪያ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመንግስት ልማት ድርጅቶች አስተዳደር ባለስልጣን በሚያስተዳድራቸው የልማት ድርጅቶች ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡

ክፍል ሁለት

የትርፍ ድርሻ ክፍፍል እና አጠቃቀም

4. የትርፍ ድርሻ ክፍፍል

- 1) ባለስልጣኑ የልማት ድርጅቶችን አመታዊ የትርፍ ክፍፍል ድርሻ በየአመቱ ያጠናል፤ በከንቲባ ያፀድቃል፤

- 2) የመንግስት ልማት ድርጅቶች ከአመታዊ የተጣራ ትርፍ ሕጋዊ መጠባበቂያ ሂሳብ በፋይናንስ መመሪያው መሰረት 5 በመቶ ካስቀረ በኋላ በከንቲባ በሚጸድቀው የዓመታዊ የትርፍ ክፍፍል ድርሻ መሰረት ለከተማ አስተዳደሩ ገቢ መደረግ ይኖርበታል፤

5. የትርፍ ድርሻ አጠቃቀም

- 1) የትርፍ ድርሻን ለመጠቀም የሚቀርብ ጥያቄ ከጥናት ሰነድ ጋር በልማት ድርጅቱ ቦርድ ተገምግሞና ፀድቆ በደብዳቤ ለባለስልጣኑ መቅረብ አለበት፤
- 2) የሚፈቀደው የትርፍ ድርሻ በጥናት ላይ ተመስርቶ ለሚቀርቡ ስራዎች ለሚከተሉትን አላማዎች መዋል አለበት፡-
 - ሀ) ለገበያ ማስፋፊያ፤
 - ለ) ለምርትና አገልግሎት ማስፋፊያ፤
 - ሐ) ለምርታማነት አቅም ማሳደጊያ፤
 - መ) ለቴክኖሎጂ ማዘመኛ፤
 - ሠ) ለአዳዲስ እና ነባር ፕሮጀክቶች መተግበሪያ እና ማጠናከሪያ፤
 - ረ) ለጥናትና ምርምር ፕሮጀክቶች፤ እና
 - ሰ) ለብክለት ማስወገጃ፡፡
- 3) ባለስልጣኑ የትርፍ ድርሻ ለመጠቀም የሚፈቅደው የፕሮጀክቶች አዋጭነት፤ ፕሮጀክቶቹን ለመፈጸም የሚያስችል አመራር፤ አደረጃጀትና ክትትል ሥርዓት የተዘረጋበትና ተጠያቂነት ያለበት አሰራር መኖሩን ሲያምንበት ነው፤
- 4) የትርፍ ድርሻ አጠቃቀም ጥናት በባለስልጣኑ ይሁንታ ካላገኘ የዚያን የበጀት አመት የተፈቀደ የትርፍ ድርሻን ለከተማ አስተዳደሩ ገቢ መደረግ ይኖርበታል፤
- 5) ጥቅም ወይም ሥራ ላይ የዋለው የትርፍ ድርሻ የልማት ድርጅቱን ካፒታል ለማሳደግ ይውላል፡፡

6. የትርፍ ድርሻን መጠቀም የማይቻልባቸው ሁኔታዎች

የትርፍ ድርሻ ለሚከተሉት ተግባራት ማዋል አይፈቀድም፡-

- 1) ለድርጅቱ ዕለት ተዕለት ሥራ ማስኬጃ የሚውል ጥሬ ዕቃ፤ ለደመወዝ እና ለልዩ ልዩ ወጭዎች፤

- 2) ለብድር መክፈያ፤
- 3) ለመንግስት ግብርና ታክስ መክፈያ፤
- 4) ኪሳራን ለመሸፈን፤
- 5) ያልታሰቡ ወጭዎችን እና ዕዳዎችን ለመሸፈን፤ ወይም
- 6) ሌሎች ውጤታማ ላልሆኑ ተግባራት፡፡

7. የልማት ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ ከተጠቀሙ በኋላ

ማንኛውም የልማት ድርጅት፡-

- 1) የትርፍ ድርሻን በመጠቀም ያደረገውን የማስፋፊያ ስራ ወይም የካፒታል ግዥ በድርጅቱ የሀብት መግለጫ እና የፋይናንስ ሪፖርት ላይ ማሳየት ይኖርበታል፤
- 2) የትርፍ ድርሻ በመጠቀም ያከናወነው የካፒታል ኢንቨስትመንት ያስገኘውን የሀብት ተመላሽ መተንተን እና ንጽጽር በማዘጋጀት ማቅረብ ይኖርበታል፤
- 3) በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ 2 ከተደነገጉት ዓላማዎች ውጭ ያዋለ ወይም ከባለስልጣኑ ፍቃድ ውጭ ሌላ ተግባር የተጠቀመ ተጠያቂ ይሆናል፤
- 4) የፕሮጀክት ሂሳቡን ለብቻ መያዝና በውጭ ኦዲተር አስመርምሮ ፕሮጀክቱ ባለቀ በ6 ወራት ውስጥ ለባለስልጣኑ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

8. ለትርፍ ድርሻ አጠቃቀም መሟላት የሚገባቸው መስፈርቶች

የልማት ድርጅቱ የትርፍ ድርሻን በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ 2 ላይ ለተዘረዘሩት ዓላማዎች መጠቀም የሚችለው የሚከተሉት መስፈርቶች ሲያሟላ ነው፡-

- 1) ሂሳቡን በወቅቱ ዘግቶ በውጭ ኦዲተር ያስመረመረ እንደሆነ እና ማስመርመሩን በወቅቱ ለባለስልጣኑ እና ለባለድርሻ አካላት ማሳወቁ የተረጋገጠ እንደሆነ፤
- 2) በበጀት አመቱ እንዲከፍል የሚጠበቅበትን የመንግስት ትርፍ ድርሻ ክፍያ በወቅቱ ለከተማ አስተዳደሩ ገቢ ያደረገ እና ለባለስልጣኑ ያሳወቀ እንደሆነ፤
- 3) የልማት ድርጅቱ የስራ ባህሪ በሚፈቅደው መሰረት የፕሮጀክት ጥናት ተዘጋጅቶ በድርጅቱ ስራ አመራር ቦርድ ቀርቦ በባለስልጣኑ ይሁንታ ያገኘ እንደሆነ፤
- 4) ለፕሮጀክቱ የሚያስፈልገውን ገንዘብ በሌላ አማራጭ መሸፈን እንደማይቻል የሚያረጋግጥ ዝርዝር ማብራሪያና መረጃ ድርጅቱ ያቀረበ እንደሆነ፤

- 5) የቀረበው የፕሮጀክት ጥናት የልማት ድርጅቱ ስትራቴጂክ ዕቅድ አካል የሆነ እድህነት እና
- 6) የፋይናንስ ፈሰስ የሚደረገው ፕሮጀክት ከመንግስት የፖሊሲ ምርጫና አቅጣጫ ጋር የሚጣጣም የሆነ እንደሆነ ነው፡፡

9. የትርፍ ድርሻ መጠቀም የማያሥችሉ ሁኔታዎች

የልማት ድርጅት በሚከተሉት ሁኔታዎች የትርፍ ድርሻን መጠቀም አይችልም፡-

- 1) የከተማ አስተዳደሩ የልማት ድርጅቱን ወደ ግል ባለሀብት ለማዞር በሂደት ላይ ያለ እንደሆነ፤
- 2) የልማት ድርጅቱ የሚያካሂደውን ፕሮጀክት በራሱ የገንዘብ አቅም መሸፈን እንደሚችል የሚያረጋግጡ ሁኔታዎች ሲኖሩ ፤ ወይም
- 3) የድርጅቱ ሂሳብ በውጭ ኦዲተር ተመርምሮ የኦዲት አስተያየቱ ዲስክሌይመር ወይም አድቨርስ ከሆነ ወይም ችግር ያለበት እድህነት የታወቀ እንደሆነ ነው፡፡

ክፍል ሶስት

የባለስልጣኑ፣ የልማት ድርጅቶች እና የቦርድ ተግባር እና ኃላፊነት

10. የልማት ድርጅቶች ተግባር እና ኃላፊነት

ማንኛውም የልማት ድርጅት፡-

- 1) በየአመቱ የከተማ አስተዳደሩን አመታዊ የትርፍ ክፍፍል ድርሻ በወቅቱ የሚከፍል ይሆናል፤
- 2) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት ለከተማ አስተዳደሩ የሚከፈል የትርፍ ድርሻ የበጀት ዓመቱ አልቆ በሰባት ወር ገቢ መደረግ ይኖርበታል፤
- 3) ድርጅቱን ሂሳብ በወቅቱ በመዝጋት በውጭ ኦዲተር ያስመረምራል፤ የተመረመረውን የሂሳብ ሪፖርት ለቦርድና ለባለስልጣኑ በወቅቱ ያቀርባል፤ የሚጠበቅበትን ትርፍ ድርሻ ክፍያ በወቅቱ ገቢ ያደርጋል ፤ የገቢ ደረሰኙን ኮፒ ለባለስልጣኑ ያቀርባል፤
- 4) ድርጅቱ በጋራ ኢንቨስትመንት መሳተፍ ሲፈልግ በቅድሚያ ለባለሥልጣኑ የጽሁፍ ፍቃድ ይጠይቃል፤ ሲፈቀድ ተግባራዊ ያደርጋል፤

- 5) እንዲጠቀም የተፈቀደለትን የትርፍ ድርሻ ለተፈቀደለት ዓላማ ብቻ እዲውል ያደርጋል፤ የአፈጻጸም ሪፖርት በየሩብ አመቱ እና በበጀት አመቱ ማጠቃለያ ለቦርድ እና ለባለስልጣኑ ያቀርባል፡፡

11. የባለስልጣኑ ተግባር እና ኃላፊነት

የደንቡ አንቀጽ 13 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ባለስልጣኑ የሚከተሉት ተግባር እና ኃላፊነት ይኖሩታል፡-

- 1) የልማት ድርጅቶች የዓመታዊ የትርፍ ድርሻ ክፍፍል እና ለከተማ አስተዳደሩ ፈሰስ ሊደረግ የሚገባውን መጠን የሚወስን ረቂቅ አዘጋጅቶ ለከንቲባው ያቀርባል፤
- 2) በደንቡ አንቀጽ 29 ንዑስ አንቀጽ 1 እና በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት የልማት ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ ክፍያ አጠቃቀም ጥያቄ ተቀብሎ ይመረምራል፤ ያጸድቃል፤ ያልተቀበላቸው እንደሆነ ምክንያቱን ያሳውቃል፤
- 3) የልማት ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ ለተፈቀደለት አላማ መዋሉን ያረጋግጣል፤ የትርፍ ድርሻ የአጠቃቀም ሪፖርት የልማት ድርጅቶች በየሩብ አመቱና በበጀት አመቱ መጨረሻ እንዲያቀርቡ ያደርጋል፤ ይገመግማል፤ ግብረ መልስ ይሰጣል፤
- 4) የልማት ድርጅቶች በበጀት አመቱ ሂሳባቸው በውጭ ኦዲተር ተረጋግጦ ከተጣራው ትርፋቸው ለከተማ አስተዳደሩ ወቅቱን ጠብቀው ፈሰስ እንዲያደርጉ ክትትልና ቁጥጥር በማድረግ ያስፈጽማል፤
- 5) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሰረት የከተማ አስተዳደሩ የትርፍ ድርሻ ለተከታታይ ሁለት ዓመታት ያላስገባ የልማት ድርጅቱ ስራ አስፈጻሚ ወይም ምክትል ስራ አስፈጻሚ ከቦርዱ ጋር በመመካከር ከስራ እንዲሰናበት እና በሌላ አግባብነት ባለው ህግ ተጠያቂ እንዲሆን ያደርጋል፤
- 6) የልማት ድርጅቶችን ትርፋማና ውጤታማ የሚያደርጉ የኢንቨስትመንት ስራዎችን አጥንቶ ያቀርባል፤ በከንቲባ ሲፈቀድ ተግባራዊ ያደርጋል፤
- 7) ለልማት ድርጅቶች የተፈቀደው ካፒታል መጠን የሚከፈልበትን የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል፤ የመጠባበቂያ ሂሳብ እንዲያዝ ያደርጋል፤

8) የልማት ድርጅት ካፒታልን ለመጨመር የሚያስፈልገው ገንዘብ በአስተዳደሩ እንዲመደብ ወይም ከልማት ድርጅቱ የተጣራ ትርፍ እንዲከፈል ለከተማው አስተዳደር ካቢኔ የውሳኔ ሃሳብ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

12. የቦርድ ተግባር እና ኃላፊነት

የደንቡ አንቀጽ 19 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ቦርዱ የሚከተሉት ተግባር እና ኃላፊነት ይኖሩታል፡-

- 1) የትርፍ ድርሻ ለመጠቀም የሚቀርብ የፕሮጀክት ጥናት ደረጃውን የጠበቀ እና ከስትራቴጂክ ዕቅድና ከመንግስት የፖሊሲ አቅጣጫ ጋር የተጣጣመ እንዲሆን ያደርጋል፤ ገምግሞ ለባለስልጣኑ ያቀርባል፤
- 2) የተፈቀደውን ፕሮጀክት በተገቢው ሁኔታ ለመፈጸም የሚያስችል አደረጃጀት፣ የአሰራር ስርዓት እና የክትትል ሁኔታ መመኖሩን ያረጋግጣል፤ የፕሮጀክት አፈጻጸም ይከታተላል፤ ይገመግማል፤
- 3) የልማት ድርጅቱ የፕሮጀክት ሂሳብ በውጭ ኦዲተር እንዲመረመርና ሪፖርት እንዲቀርብ ያደርጋል፤ በኦዲት ግኝቶች ላይ የማስተካከያ እርምጃዎችን ይወስዳል፤ ያስወስዳል፤
- 4) የመንግስትን ትርፍ ድርሻ ገቢ ያላደረጉ የልማት ድርጅት ዋና ሥራ አስፈጻሚ እና ምክትል ዋና ሥራ አስፈጻሚ ስንብት ከባለስልጣኑ እና ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በምክክር እንዲወሰን ያደርጋል፤ አፈጻጸሙን ይገመግማል፤
- 5) ለባለስልጣኑ ሪፖርቶች፣ የሂሳብ መግለጫዎች እና ሌሎች ማናኛውንም ሰነዶች ያቀርባል፤

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

13. ስለሌሎች ሕጎች ተፈጻሚነት

ይህን መመሪያ የሚቃረን ማንኛውም ባለሥልጣኑ ያወጣው መመሪያ ወይም ልማዳዊ አሰራር በዚህ መመሪያ በተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚነት አይኖረውም፡፡

14. መመሪያው የማሻሻል ሥልጣን

በባለስልጣኑ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው ይህንን መመሪያ ሊያሻሻል ይችላል፡፡

15. መመሪያው የሚፀናበት ጊዜ

ይህ መመሪያ በፍትህ ሚኒስቴር ተመዝግቦ በመንግስት የልማት ድርጅቶች አስተዳደር ባለስልጣን ድህረ ገጽ ላይ ከተጫነበት ጊዜ ጀምሮ የፀና ይሆናል፡፡

አዲስ አበባ 2017ዓ.ም

አቶ ተንኲዌይ ጆክ ሮም

በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር

የመንግስት የልማት ድርጅቶች አስተዳደር ባለስልጣን

ዋና ሥራ አስፈጻሚ